

Keman Eğitimi Dersine Etkili Hazırlanma Süreci

The Processes of Preparing for Violin Education Effectively

Yılmaz ŞENDURUR*

* G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışmada, keman eğitimi dersine hazırlanma aşamasında öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerini en etkili bir biçimde nasıl değerlendirmeleri gerektiği incelenmiştir. Öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerini etkili bir biçimde değerlendirmeleri için, zihinsel-fiziksel-ruhsal yönden çalışmaya uygun olmaları, çalışmayı istemeleri, iyi motive edilmiş olmaları ve çalışmayı yapacakları mekanların çalışmaya elverişli olacak şekilde düzenlenip, planlanması gerektiği görülmüştür. Konuyla ilgili çalışmaya yararlı olacağı düşüncesiyle bazı önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

In this study, how students should effectively utilize their personal exercising processes for preparation of violin education course is examined. For an effective utilization it is pointed and that students have to be mentally, physically and psychologically ready to exercise; must be willing to exercise, should be motivated; and the working place must be rearranged and planned to be suitable to exercise. Some recommendations are made so that it might be useful for the subject.

Giriş

Bireylerin yetenek, gereksinimler, ilgiler ve tecrübeleri bakımından birbirlerinden farklı oldukları herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bireylerin de bu durumları kabullenip birbirleriyle değil, kendileriyle yarışmaları ve keman eğitimi dersinde hedeflenen davranışlar kazanmaları için, derse hazırlanma sürelerini en etkili bir biçimde kullanmaları gerekmektedir. Müzikte yetenekli olmak, çalgısında kolay yapabilirliğe sahip olmak elbette çok önemli bir özelliktir. Ancak bu yetilere sahip olmak tek başına bir şey ifade etmez. Her düzey ve yetenekteki bireylerin kendilerine ait olan özgür zamanlarını en etkili bir şekilde değerlendirmeleri kaçınılmaz bir gerekliliktir.

“Dersin öğretmeni tarafından verilen ödevlerin bilinçsiz olarak hazırlanması durumunda, ders için saptanan sürenin önemli bir bölümü pekişmiş yanlışları düzeltmeye çalışmakla geçecektir. Diğer yandan, özellikle başlangıç devresinde öğrencinin çalışma yöntemlerini bilmemesi, yılmınlığa düşmesine ve çalgısından soğumasına neden olabilmektedir. Öğrenciye çalgısını sevdirmek, çalışmaya yönlendirmek, güzel ve etkili bir çalışma becerisi ile birlikte çalgısıyla bütünleşmesini ve kendisini çalgısıyla ifade etmesini sağlamak için, ilk derslerden başlanarak çalgı öğretimiyle birlikte kendi kendine çalışma yöntemlerinin öğretilmesi büyük önem taşımaktadır” (Çimen, 1994: 138).

“Çalgı öğretiminde süreklilik ilkesi öğrencinin derslere tam devamını ve her gün programlı olarak bireysel çalışma yapmasını gerektirmektedir. Bu nedenle her gün belirli bir çalışma süresi ayrılmalı ve ona uyulmaya çalışılmalıdır. Çalışmaya başlamadan önce çalışma süresinin akıllıca planlanması çok önemlidir. Günlük çalışmada teknik konulara, alıştırmaya, etütler ve yapıtlar ile eskiden çalışılan parçaların tekrarına ve deşifreye (ilk bakışta okumaya) yer verilmelidir” (Çimen, 1994: 137).

Bireysel çalışma sürecinde her öğrenciye her gün belirli bir çalışma süresi önerilmesi uygun değildir. Bireylerin yetenek, gereksinimler, ilgiler, tecrübeler sabır ve dayanıklılık bakımından birbirlerinden farklı olduklarından, bir öğrenci için iki saatlik bir çalışma o günün planlanmasında yeterli olurken, diğeri için yeterli olmayabilir. Önemli olan çok

çalışma değil, (örneğin günde 7-8 saat gibi) öğrencinin kendine ayırdığı zamanı en etkili ve verimli şekilde kullanmasıdır. Etkili bir çalışma sürecinde bir öğrencinin sahip olması gereken mevcut durumları şöyle sıralayabiliriz.

- 1-Zihinsel durum
- 2-Fiziksel durum
- 3-Ruhsal durum
- 4-Motivasyon
- 5-Çalışma mekanları

ZİHİNSEL DURUM

Bireysel çalışma sürecinde hedeflenen davranışları elde etmek ve bu süreci en etkili bir şekilde kullanmak için işitme süreci ve zihin gücünün tam katılım sağlanmalıdır. “Zihin yoğun bir biçimde işlevini sürdürdüğü zaman yapılan iş sıkıcı olmayacak, daha az fiziksel çaba ile daha çok verim alınacaktır” (Çimen, 1994: 138). “Çoğu öğrenci çalışırken, parmakları ve elleriyle alışıktır bir şekilde hareketleri yapmasına karşın, akılları başka yerdedir. Böyle bir çalışma kontrolden yoksun olduğu için, boşa gitmekte olan zaman ve emek vardır. Sadece zaman ve emek değil; bir de zararı vardır. Çünkü akıl olaya karışmadığı için yapılan hatalar varsa onlar da tekrarlanarak pekiştirilmektedir. Zamanla hatalı sesler kulağa etki etmez, bu hatalar benimsenmiş olur. Bu tür bir çalışma şekli, yani akıl ve kulağın işbaşında olmadığı zaman yapılan uygulama artık bir alışkanlık haline gelirse tekrar akli ve kulağı kontrol eder duruma getirmek çok fazla efor gerektirecektir” (Büyükaksoy, 1997: 62) denmektedir. Bireysel çalışma sürecinde tüm öğrencilerin amacı, az zamanda çok ürün elde etmek olmalıdır. Bunun için öğrenci çalışırken her hareketini denetlemeli, tüm dikkatini çalıştığı alıştırma, etüt ve eserler üzerinde toplamalıdır. İşitme süreci ve zihin gücünün tam katılımıyla yapılacak çalışmalar, öğrencilere kısa zamanda önemli davranışlar kazandıracığı gibi, etkili çalışma alışkanlıklarını edindikleri takdirde, yaşam boyu belirli kolaylıkları beraberinde getireceği de küçümsenmeyecek kadar önemli bir kazanımdır.

FİZİKSEL DURUM

Bir öğrenci keman eğitimi dersine hazırlanma sürecini etkili bir şekilde kullanması için, fiziksel olarak herhangi bir rahatsızlığı bulunmaması gerekmektedir. Şiddetli baş ağrısı, karın ağrısı, mide bulantısı, el, kol, bacak, kas, göz, kulak ağrısı ve buna benzer çeşitli rahatsızlıklardan herhangi biri mevcut ise böyle durumlarda, çalgı çalışma yerine rahatsızlıklarını giderecek tedavi yöntemlerine baş vurulmalıdır. Bunların dışında yanlış duruş, tutuş, gereksiz kendini sıkma, sertleşme gibi durumlardan kaynaklanan ağrılar mevcut ise, öğretmeni ile en kısa zamanda görüşmeli, rahatsızlıklarını dile getirmeli ve öğretmenin önerilerine göre çalışmalarını sürdürmelidirler. Ayakta ve oturarak çalışırken öğretmenin önerdiği şekilde çalışmalarını sürdürmeleri en uygun olanıdır. Vücutlarına yanlış pozisyon vererek çalışan öğrencilerde çeşitli kas ağrıları görüleceği gibi, ağrılardan dolayı çalışmayı sık sık kesmek zorunda kalacakları ve çalışma sürecini verimli bir şekilde tamamlayacakları görüleceğinden bu durumlardan kaçınmaları önemle önerilmektedir.

RUHSAL DURUM

Her öğrencinin zaman zaman çeşitli nedenlerden dolayı sinirli, gergin, üzgün, telaşlı ve aşırı heyecanlı oldukları gözlenmektedir. Bu durumlarda öğrencilerin bireysel çalışmalardan kaçınmaları, kendilerini iyi hissettikleri zaman çalışmaya yönelmeleri tavsiye edilmektedir. Ruhsal dengenin bozuk olduğu zaman öğrencinin tam olarak konuyla bütünleşemeyeceği, dikkatsizce yapılan çalışmalar öğrenciyi yanlışları pekiştirmeye yöneltecektir. Yanlışlıkları düzeltmek için harcanan çaba ve zaman öğrencinin yılgınlığa düşmesine ve çalgısından soğumasına neden olabilir. Ruhsal bakımdan kendini iyi hissettiği zaman çalışmaya yönelmesi daha doğru olacağı düşünülmektedir.

MOTİVASYON

Öğrenmede olduğu gibi bireysel çalışma sürecinde de motivasyonun önemli bir yeri vardır. Motivasyon (motivation); 1.(fel.)güdüleme, güdülenim 2.(dilb.) nedenlilik, 3.(huk.) gerçekleştirme (Saraç; 921) olarak ifade edilmektedir. “Belli durumlarda, belli amaçlara

ulaşmak ve gerekli davranışların yapılabilmesi için organizmayı harekete geçiren, enerji veren, duyuşsal bir yükselime (coşku- istek) neden olan ve davranışları yönlendiren bir ‘itici güç’ tür. Güdülenme belli amaçlara ulaşmak için bir güç kazanma halidir” (Fidan, 1995: 232). Uyarılan bir insan (motivasyon) uyarılmayana göre daha kolay öğrenir. Genel olarak öğrenme ve başarılı olma isteği, öğrencinin özgür zamanını daha etkili kullanmasına destek sağlar. Uyarımın (motivasyon) ölçülü olmasına dikkat edilmelidir. Çok şiddetli uyarım (ızdırap, korku, endişe vermek vb.) duygusal dengeyi bozabilir. Bu durumlar, öğrenmeyi engeller. “Bireyin içinden gelen uyarım, dışardan empoze edilen uyarıma oranla daha etkili öğretim sağlar. Öğrenci kendisi başarmak ister ve bu motivasyonla çalışırsa daha iyi öğrenir. Bu istek yalnızca yetişkinlerin isteği olur ve çocuk zorlanırsa, öğretim için uyarımda olduğu kadar sonuç vermeyebilir” (Varış, 1981: 22).

ÇALIŞMA MEKANLARI

Bireysel çalışma sürecinde çalışma mekanları öğrencinin çalışmalarını olumlu yönde etkileyecek bir durumda hazırlanıp, planlanmalıdır. Bir çalışma odasının akustik, ışık, ısı, nem, temizlik yönünden çalışmaya uygun olmalı, çalışma için gerekli nota sehpası, sandalye ve buna benzer ders araçlarının bulunması gerekmektedir. Çalışma mekanlarının eğitim-öğretim yılı başında öğrenci sayısına göre dağılımı sağlanmalı, her öğrencinin hangi odada ve ne zaman çalışacağı onun özgür zamanına göre planlanmalı, öğrenci ne zaman nerede çalışacağı kaygısı taşımamalı, gerekli araç-gereç ve oda temini için zaman yitirmemeli, kısa süreli zamanlarını da değerlendirme yönüne gitmelidir.

Bireysel Çalışma Sürecinde Öğretmen Yardımları

“Bireysel olarak yapılan çalgı eğitiminde öğretmen çok önemlidir. Öğretmenin en küçük hatası öğrencinin başarısızlığına sebep olabilir, onu mutsuz edebilir” (Çilden, 2001: 153).

“Öğrenciler öncelikle öğretmenleriyle ilişki içindedirler .Bu nedenle okulda öğrencileri etkileme yetisine en çok öğretmenler sahiptir. Öğretmenlerin öğrencilerle olan ilişkisi

olumlu yöndeysel onların gelişmesine yardımcı olur ve ruhsal bir doygunluğa götürür, aksi halde gelişmelerini engeller, onlara zarar verir” (Çilden 2001: 272).

“Müziğe yeni başlayan öğrenci, çalgıyla ilk karşılaşmasının uyandıracacağı yadırgama ve güçlükler karşısında belki de cesaretini yitirecektir.Müziğin karmaşık kuralları, can sıkıcı alıştırmaları onu usandırabilir.Öğretmenin vereceği güzel örnekler ve karşılaştırmalar sayesinde, öğrenci için iç yüzünü kavrayabilir” (Fenmen, 1991: 26).

“Özellikle başlangıç düzeyinde, verilen ödevlerin öğretmen tarafından çalınarak tanıtılması, öğrencinin çalışmaya yönlendirilmesinde büyük önem taşımaktadır.Yine bazı ön alıştırma yardımları da yapılmalıdır.Parçayı birlikte analiz etme ve çalışma birimlerine ayırma, uygun parmak numaralarını saptama, kaçınılması gereken yanlışları belirleme v.b. öğrenci ilerledikçe, öğretmen ödevleri tanıtmaya çalışmasına giderek daha az yer vermeli ve öğrenciye parçayı keşfetme olanağı sağlanmalıdır.Öğrencinin öğretmenini sürekli olarak taklit etmemesine özen göstermeli ve kendi yaratıcı yeteneğini geliştirmesine fırsat vermelidir” (Çimen, 1994: 141).

Bireysel çalışma sürecini öğrencinin etkili bir şekilde değerlendirmesi için öğretmenin öğrenciyi derslerde motive etmesi çok önemlidir. Bunun için öğretmenin derslerde kırıncı ve şiddetli eleştiriler yapmaması gerekmektedir.Her öğrencinin problemini iyi gözlemlemeli, çözümü için gerekli önlemleri almalıdır.

Öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olduğunu gözden uzak tutmamalı, bir konuyu kavramada bir öğrenci için bir deneme yeterli olurken, diğeri için yetmeyebilir.Bir başka konuyu da diğeri öğrenci daha çabuk kavrayabilir.Bu değişkenler bireysel yeteneklerinden kaynaklandığı gibi başka nedenlerden de olabilir (öğrenmeye isteksizlik, konu hakkındaki bilgi birikimi eksikliği, çeşitli faktörler vb.). Hatta aynı öğrencide bile değişik zamanlarda değişik öğrenme eğrileri görülebilir (başlangıçta süratli öğrenme veya tam tersi eğrinin herhangi bir noktasında hiç ilerleme kaydedilmeyen zamanlar, süratli öğrenme sıçramaları gibi). Öğretmenin bu durumları iyi gözlemleyip, öğrenme ve çalışma durumlarını etkileyen faktörleri tespit edip, nedenleri araştırmalı, yapıcı ve motive edici önerilerde bulunmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Keman eğitimi dersinde hedeflenen amaçlara ulaşmak için, öğrencilerin bireysel çalışma sürelerini etkili bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Her düzey ve yetenekteki öğrencilerin kendilerine ait olan özgür zamanlarını değerlendirmeleri için zihinsel, fiziksel, ve ruhsal yönden hazır olmaları öngörülmektedir. Çeşitli faktörlerden dolayı isteksizlik, yorgunluk, rahatsızlık, gerginlik ile zihinsel olarak çalışmaya kendini tam olarak vermeme durumlarında çalışmanın verimsiz ve daha çok yanlışları pekiştirmeye yönelik olacağından, böyle durumlarda bireysel çalışmalardan kaçınmaları tavsiye edilmektedir. Bireysel çalışma sürecini etkili kullanabilmek için, çalışma mekanlarının yeterliliği, çalışmaya istekli olmak, zihinsel olarak kendini tam anlamıyla çalışmaya verebilmek, fiziksel ve ruhsal yönden hazır olma gibi durumların bir öğrencide mevcut olması gerektiği düşünülmektedir.

Bireysel çalışma sürecini etkili kılacak önerileri şöyle sıralayabiliriz,

- 1-Öğrenci çalgı çalışmaya istekli olmalıdır.
- 2-Çalgı çalışırken tüm zihin gücünün katılımı sağlanmalıdır.
- 3-Çalgı öğrenme sürekli çalışmayı gerektirdiğinden, bireysel çalışma için her gün kendine belirli bir zaman ayırmalıdır.
- 4-Bireysel çalışma sürecinde hedef saptanmalı, çalışmalar ona göre planlanmalıdır.
- 5-Fiziksel ve ruhsal rahatsızlık durumlarında (çeşitli ağrılar, yorgunluk, gerginlik v.b.) çalışmaya yönelmemelidirler.
- 6-Yeni eser ya da etüt çalışırken deşifresi ağır tempoda yapılmalıdır.
- 7-Öğrencinin çalıştığı etüt ve eserlerde teknik açıdan zorlandıkları yerleri belirleyip, o bölümler değişik ritimlerde çalışılmalı ve zor pasajlara daha fazla zaman ayrılmalıdır.
- 8-Öğrencinin çalışacağı etüt veya eser öğretmen tarafından derste örnek seslendirilmeli, nelere dikkat etmesi gerektiği uyarılmalıdır.
- 9-Çalışılacak etüt ve eserlerin uygun parmak numaraları ile kullanılacak yay şekilleri, öğretmen tarafından belirlenmelidir.
- 10- Öğretmen tarafından önerilen çalışma yöntemlerini, öğrenci aynen uygulamaya özen göstermelidir.

11- Çalışma süresi ilginin zayıflaması ve yorgunluk yüzünden zamanın boşa harcanmasına yol açacak kadar uzun olmamalı veya başlamak ve durmak için harcanan zamanın oran itibariyle büyük bir kısım teşkil etmesine sebep olacak derecede kısa olmamalıdır.

12- Çalışma süresi içerisinde dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak durulmalı, çalışılacak yer ve zaman daha önceden planlanmalıdır.

13- Çalışma mekanları (akustik, ışık, ısı, nem v.b.) çalışmayı olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde düzenlenmelidir.

14- Her gün belirli bir çalışma saatinin planlanması yerine, istek ve sabrın etkin olacağı bir zaman diliminin çalışmaya ayrılması daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Büyükaksoy, F., Keman Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler, Armoni Ltd. Ankara, (1997)
Çilden, Ş., Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayfa 272, Ankara, (2001)
Çilden, Ş., G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 21 sayı1, Ankara, (2001)
Çimen, G., Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayfa 138, Ankara, (1994)
Fenmen, M., Müzikçinin El Kitabı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, (1997)
Fidan, N., Okulda Öğrenme, Alkım Yayınevi, Ankara, (1995)
Saraç, T., Büyük Fransızca Türkçe Sözlük, Adam Yayınları, Ankara, (1986)
Tan, H., Psikoloji ve Yeni Eğitim, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, (1975)
Tezcan, M., Boş Zamanlar Sosyolojisi, Doğan Matbaası, Ankara, (1977)
Varış, F., Eğitim Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 70, Ankara, (1981)